

Sygn. akt III CZP 58/20

UCHWAŁA

Dnia 20 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Dariusz Zawistowski
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Dariusz Dończyk
SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku B. R.
przy uczestnictwie J. R.
o nadanie klauzuli wykonalności,
po rozstrzygnięciu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 sierpnia 2021 r.,
zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w P.
postanowieniem z dnia 4 czerwca 2020 r., sygn. akt II Cz (...),

"Czy zażalenie na postanowienie w przedmiocie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności wydane przez sąd rejonowy podlega rozpoznaniu przez sąd okręgowy jako sąd drugiej instancji?"

podjął uchwałę:

Zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności rozpoznaje inny skład tego sądu.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P. postanowieniem z dnia 16 września 2019 r. oddalił wniosek B. R. o nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu Sądu Rejonowego w P. z dnia 13 listopada 2013 r. (sygn. akt I Ns (...)) przeciwko J. R.. Wskazał, że do przejścia uprawnienia doszło po powstaniu tytułu wykonawczego, a wnioskodawczyni nie wykazała istnienia przesłanek do nadania klauzuli wykonalności, o których mowa w art. 788 § 3 zd. 2 k.p.c.

Sąd Okręgowy w P., rozpoznając zażalenie wnioskodawczyni na postanowienie Sądu Rejonowego w P. z dnia 16 września 2019 r. powziął wątpliwość czy zażalenie na postanowienie w przedmiocie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności wydane przez sąd rejonowy podlega rozpoznaniu przez sąd okręgowy jako sąd drugiej instancji. Zagadnienie to przedstawił do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Wskazał, że po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469) budzi wątpliwość wzajemny stosunek art. 767⁴ i art. 795 k.p.c. Sąd Okręgowy wyraził pogląd, że przyjęcie, iż art. 767⁴ § 1¹ ma zastosowanie w postępowaniu klauzulowym prowadzi do wniosku, że zażalenia na postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności powinno być rozpoznane przez sąd, który wydał zaskarżone postanowienie. Uwzględniając brzmienie art. 795 § 2¹ k.p.c. opowiedział się za odmiennym stanowiskiem, zgodnie z którym do rozpoznania zażalenia, właściwy jest sąd drugiej instancji tj. sąd okręgowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy odwołując się do skutków nowelizacji przepisów regulujących postępowanie zażaleniowe, zmienionych na mocy ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 - dalej „ustawa nowelizująca”) wskazał z jakich powodów budzi wątpliwość, czy w rozpoznawanej sprawie sądem właściwym do rozpoznania zażalenia jest sąd drugiej instancji, czy też inny skład sądu, który oddalił wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu

postanowienia o przedstawieniu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego podkreślił trafnie, że w obowiązującym stanie prawnym o dopuszczalności zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności rozstrzyga art. 795 § 1 k.p.c. Przepis ten nie reguluje jednak zagadnień dotyczących sposobu rozpoznania zażalenia. Pozostaje on natomiast w związku z regulacją zawartą w art. 767⁴ k.p.c., którego odpowiednikiem był wcześniej art. 767 § 3 k.p.c. Na gruncie tego przepisu utrwalone było stanowisko, że miał on zastosowanie także w postępowaniu klauzulowym. Sąd Okręgowy podkreślił zasadnie, że w wyniku zmian dokonanych na mocy ustawy nowelizującej nie uległ zmianie model postępowania zażaleniowego, zgodnie z którym w postępowaniach uregulowanych w Części Trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego zażalenie na postanowienia sądu przysługuje w przypadkach wskazanych w ustawie. Takim przepisem, dopuszczającym możliwość wniesienia zażalenia w postępowaniu klauzulowym, w rozumieniu art. 767⁴ § 1 k.p.c., jest wskazany wyżej art. 795 § 1 k.p.c. Przepisy te stanowią regulację szczególną w odniesieniu do przepisów regulujących postępowanie zażaleniowe, zawartych w Części Pierwszej, Księdze Pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego.

Sąd Okręgowy zasadnie zwrócił uwagę, że uznanie, iż art. 767⁴ § 1 k.p.c. odnosi się do postępowania klauzulowego wskazuje, że w postępowaniu tym powinien mieć zastosowanie także art. 767⁴ § 1¹. Treść art. 767⁴ nakazuje przyjąć, że w przypadkach, w których dopuszczalność zażalenia jest regulowana na mocy tego przepisu, właściwy do rozpoznania zażalenia jest inny skład sądu, na którego postanowienie zażalenie wniesiono. Przemawia za tym także ścisły związek obu przepisów zamieszczonych w tym samym artykule. Powyższe stanowisko uzasadnia także ocena, że przepisy regulujące postępowanie zażaleniowe, zawarte w Części Trzeciej kodeksu postępowania cywilnego, mają charakter regulacji szczególnej w odniesieniu do ogólnych przepisów poświęconych postępowaniu zażaleniowemu zamieszczonych w Części Pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego. O ile zatem w Części Trzeciej Kodeksu nie zamieszczono regulacji odrębnej dotyczącej określenia właściwości sądu w postępowaniu zażaleniowym, sądem właściwym do rozpoznania zażalenia jest inny skład sądu, na którego postanowienie zażalenie wniesiono.

W ocenie Sądu Okręgowego z tego punktu widzenia wątpliwość może budzić jedynie treść art. 795 § 2¹ k.p.c. Przepis ten stanowi, że w przypadku określonych w nim rodzajów tytułów egzekucyjnych, sąd drugiej instancji, uwzględniając zażalenie wierzyciela na postanowienie o odmowie nadania klauzuli wykonalności, uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje wniosek do ponownego rozpoznania, jeżeli zachodzą podstawy do nadania klauzuli wykonalności. Zawarte w nim stwierdzenie, odnoszące się do orzekania przez sąd drugiej instancji, nie może być jednak rozumiane jako podstawa uznania, że w przypadkach postępowań klauzulowych w nim wskazanych, a zatem także w przypadku klauzuli wykonalności nadawanej na podstawie art. 788 k.p.c., który miał zastosowanie w rozpoznawanej sprawie, sądem właściwym do rozpoznania zażalenia jest sąd drugiej instancji. Wymaga bowiem podkreślenia, na co zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, że art. 795 § 2¹ k.p.c. został wprowadzony na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311), a zatem przed wejściem w życie ustawy nowelizującej, na mocy której nie dokonano jego zmiany. Funkcją art. 795 § 2¹ k.p.c. nie było określenie właściwości sądu w postępowaniu klauzulowym, lecz wskazanie możliwego sposobu orzekania przez sąd rozpoznający zażalenie. Właściwość sądu drugiej instancji wynikała z obowiązującego w chwili wejścia w życie art. 795 § 2¹ k.p.c. modelu środków odwoławczych, w którym zażalenie miało co do zasady charakter środka dewolutywnego, a w przepisach zawartych w Części Trzeciej kodeksu postępowania cywilnego brak było odpowiednika art. 767⁴ § 1¹ k.p.c.

Brak jest podstaw do stwierdzenia, że w obowiązującym obecnie stanie prawnym funkcja art. 795 § 2¹ k.p.c. uległa zmianie i aktualnie pełni on także rolę przepisu określającego właściwość sądu rozpoznającego zażalenie w postępowaniu klauzulowym. Zawarte w nim stwierdzenie odnoszące się do sposobu orzekania przez sąd drugiej instancji należy zatem rozumieć wyłącznie jako odnoszące się do sądu właściwego, rozpoznającego zażalenie. Pozostawienie niezminionej treści art. 795 § 2¹, pomimo zmian dokonanych w modelu postępowania zażaleniowego przez ustawę nowelizującą, jest natomiast jednym z przykładów nieprawidłowego stosowania zasad techniki przy uchwalaniu tej ustawy.

Podobny mankament ma np. pozostawienie także niezmienionej treści art. 767⁴ § 2 k.p.c.

Z przyczyn wyżej wskazanych Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. orzekł jak w uchwale. Wymaga jednocześnie zasygnalizowania, że zagadnienie dotyczące kwestii objętej zagadnieniem prawnym przedstawionym do rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy w P., było już przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 22/20 oraz uchwale z dnia 16 lipca 2021 r., III CZP 32/20.

ke